

ΚΕΝΤΡΟ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ
ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΥ
ΔΙΚΑΙΟΥ

ΓΑΡΥΜΑ ΘΕΜΙΣΤΟΚΑΗ ΚΑΙ ΔΗΜΗΤΡΗ ΤΣΑΤΣΟΥ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΚΑΙ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Εκπαιδευτικές Ανάγκες των επαγγελματιών «πρώτης γραμμής»

Ενδυνάμωση επαγγελματιών και προσφυγικών κοινοτήτων στην
Ελλάδα για τον εντοπισμό, αναγνώριση και πρόληψη της
σεξουαλικής και έμφυλης βίας

810537 — EMPOWER_REF — REC-AG-2017/REC-RDAP-GBV-AG-2017

Η παρούσα μελέτη χρηματοδοτήθηκε από το Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα
Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2014-2020)

Συγγραφείς

Αναστασίου Αλέκος, Γιατροί του Κόσμου Ελλάδας

Βλαστού Φιλύρα, Κοινωνική Ψυχολόγος, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου-Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Γιαννόγλου Βεατρίκη, Επιστημονική Συνεργάτιδα, Κέντρο Ευρωπαϊκού Συνταγματικού Δικαίου-Ίδρυμα Θεμιστοκλή και Δημήτρη Τσάτσου

Μπάκας Γεώργιος, Γιατροί του Κόσμου Ελλάδας

Σαμαρτζή Χριστίνα, Γιατροί του Κόσμου Ελλάδας

Υφαντής Αναστάσιος, Γιατροί του Κόσμου Ελλάδας

“The content of this report represents the views of the authors only and is their sole responsibility. The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.”

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	4
Μεθοδολογία	5
Οι απόψεις των επαγγελματιών	7
Συμπεράσματα και προτάσεις	10

Εισαγωγή

Η σεξουαλική και έμφυλη βία (Gender based Violence) είναι διαδεδομένο πρόβλημα δημόσιας υγείας αλλά και σημαντική παραβίαση ανθρωπίνων δικαιωμάτων με βαθιές ρίζες του στις ανισότητες φύλου και εξουσίας. Οι αιτούντες άσυλο, οι μετανάστες και οι πρόσφυγες που φιλοξενούνται στα κέντρα υποδοχής αλλά και στα διαμερίσματα του προγράμματος ΕΣΤΙΑ, είναι ιδιαίτερα ευάλωτοι στη σεξουαλική και έμφυλη βία. Διαθέσιμα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (UNHCR) αλλά και ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στο πεδίο, υποδηλώνουν ότι ο αριθμός των περιστατικών είναι μεγάλος, ότι πολλά περιστατικά δεν αναφέρονται και, κυρίως, ότι σημαντικός αριθμός αναφερθέντων περιστατικών δεν αντιμετωπίζεται επαρκώς¹.

Η σωματική και/ή σεξουαλική βία αποτελεί οξύ πρόβλημα στους προσφυγικούς πληθυσμούς, στους οποίους οι γυναίκες τα παιδιά και άλλες ευάλωτες ομάδες (LGBTI) είναι εκτεθειμένες σε αυξημένο κίνδυνο έμφυλης βίας (WHO)². Η έμφυλη βία είναι θέμα ανησυχίας τόσο στα σημεία εισόδου και τις Δομές Στέγασης προσφύγων, όσο και στα διαμερίσματα στο πλαίσιο του προγράμματος Στήριξης Έκτακτης Ανάγκης για την Ένταξη και τη Στέγαση- ΕΣΤΙΑ που υποστηρίζει πρόσφυγες, αιτούντες άσυλο και τις οικογένειές τους να στεγαστούν σε διαμερίσματα.³

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι να αναδείξει τις εκπαιδευτικές ανάγκες των επαγγελματιών της πρώτης γραμμής που εργάζονται στις δομές φιλοξενίας και στο Πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ, να χαρτογραφήσει και να αξιολογήσει τα διαθέσιμα εργαλεία αλλά και να καταγράψει προτάσεις και ενέργειες για τη βελτίωση των ικανοτήτων τους αναφορικά με τον εντοπισμό και τη διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας. Τα ευρήματα και αποτελέσματα της έρευνας που διεξήχθη με τους επαγγελματίες θα συμπεριληφθούν και θα αποτυπωθούν

¹ UNHCR Briefing Note. Refugee women and children face heightened risk of sexual violence amid tensions and overcrowding at reception facilities. Διαθέσιμο εδώ: <https://www.unhcr.org/news/briefing/2018/2/5a7d67c4b/refugee-women-children-face-heightened-risk-sexual-violence-amid-tensions.html>, UNHCR;UNFPA; WOMEN'S REFUGEE COMMISSION. INITIAL ASSESSMENT REPORT: Protection Risks for Women and Girls in the European Refugee and Migrant Crisis Greece and the former Yugoslav Republic of Macedonia United Nations Refugee Agency, United Nations Population Fund and Women's Refugee Commission. Διαθέσιμο εδώ: <https://www.unhcr.org/569f8f419.pdf>

² World Health Organization. World Health Statistics 2019 Report. Monitoring Health for SDGs. Available at: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/324835/9789241565707-eng.pdf?ua=1>

³ UNHCR FACT SHEET> Greece / 1-31 July 2019. Διαθέσιμο εδώ: <https://data2.unhcr.org/en/documents/download/71038>

στα εκπαιδευτικό υλικό που θα διαμορφωθεί για τις εκπαιδευτικές δράσεις που θα πραγματοποιηθούν στο πλαίσιο του έργου “Empower REF”.

Μεθοδολογία

Στην έρευνα πεδίου συμμετείχαν συνολικά 32 επαγγελματίες από ανοιχτές δομές φιλοξενίας και διαμερίσματα του προγράμματος ΕΣΤΙΑ. Οι συμμετέχοντες παραχώρησαν προσωπική συνέντευξη απαντώντας σε συγκεκριμένες ερωτήσεις ημι-δομημένου ερωτηματολογίου που αφορούσαν τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες, τα διαθέσιμα εργαλεία που διαθέτουν για να εντοπίζουν, να διαχειρίζονται και να προλαμβάνουν περιστατικά έμφυλης βίας καθώς και προτάσεις για την ενίσχυση των ικανοτήτων τους. Ειδικότερα, συμμετείχαν 28 γυναίκες και 4 άνδρες, με μέση ηλικία τα 33 έτη. Οι συνεντευξιζόμενοι απασχολούνταν σε θέσεις κοινωνικών επιστημόνων ή παρείχαν κοινωνικές υπηρεσίες, συνοδών, ψυχολόγων, υπεύθυνων για θέματα έμφυλης βίας και προστασίας (16 ψυχολόγοι, 9 κοινωνικοί λειτουργοί, 1 φιλόλογος, 1 νοσηλεύτρια, 1 κοινωνιολόγος, 1 κοινωνικός επιστήμονας, 2 δικηγόροι και 1 μαία). Η εργασιακή εμπειρία των συμμετεχόντων κυμαινόταν από 0 έως 3 έτη (Πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ) και από 2 έως 17 έτη (Δομές φιλοξενίας).

Η έρευνα διεξήχθη σε 6 Δήμους που μετέχουν στην υλοποίηση του προγράμματος ΕΣΤΙΑ (Δήμους Αθήνας, Πειραιά, Θεσσαλονίκης, Τρίπολης, Καρδίτσας και Ηρακλείου Κρήτης) καθώς και σε 4 γεωγραφικές περιοχές στην ηπειρωτική χώρα (Αττική, Κεντρική Ελλάδα, Βόρεια Ελλάδα, Ήπειρος) και σε 2 νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου (Χίος, Λέσβος) όπου λειτουργούν ανοιχτές δομές φιλοξενίας. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε από τον Απρίλιο 2019 έως και τον Σεπτέμβριο 2019.

Πίνακας 1: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΣΤΙΑ- Στοιχεία συνεντευξιζόμενων

A/A	Δήμος	Φύλο	Ηλικία	Ειδικότητα	Θέση	Εμπειρία (έτη)
1	Τρίπολη	Γυναίκα	26	Κοινωνική λειτουργός	Κοινωνική επιστήμονας	1
2	Τρίπολη	Γυναίκα	39	Φιλόλογος	Κοινωνική επιστήμονας	0,5
3	Καρδίτσα	Γυναίκα	23	Ψυχολόγος	Κοινωνική επιστήμονας	0,5
4	Αθήνα	Γυναίκα	42	Ψυχολόγος	Ψυχολόγος	3
5	Ηράκλειο	Γυναίκα	34	Ψυχολόγος	Ψυχολόγος	1
6	Ηράκλειο	Γυναίκα	36	Κοινωνική λειτουργός	Κοινωνική επιστήμονας	1,5
7	Ηράκλειο	Άνδρας	29	Κοινωνικός λειτουργός	Κοινωνικός επιστήμονας	1,5

8	Ηράκλειο	Γυναίκα	40	Κοινωνιολόγος	Κοινωνική επιστήμονας	2
9	Αθήνα	Άνδρας	32	Ψυχολόγος	Κοινωνικός επιστήμονας	2
10	Αθήνα	Γυναίκα	33	Ψυχολόγος	Κοινωνική επιστήμονας	2,5
11	Θεσσαλονίκη	Γυναίκα	38	Ψυχολόγος	Κοινωνική επιστήμονας	1,5
12	Θεσσαλονίκη	Γυναίκα	31	Ψυχολόγος	Κοινωνική επιστήμονας	1,5
13	Αθήνα	Γυναίκα	44	Νοσηλεύτρια	Κοινωνική επιστήμονας	3
14	Πειραιάς	Γυναίκα	26	Κοινωνική λειτουργός	Κοινωνική επιστήμονας	0,5
15	Πειραιάς	Γυναίκα	27	Κοινωνική λειτουργός	Κοινωνική επιστήμονας	1,5

Πίνακας 2: Στοιχεία συνεντευξιαζόμενων σε Δομές Φιλοξενίας

A/A	Δομή Φιλοξενίας	Φορέας	Φύλο	Ηλικία	Ειδικότητα	Θέση	Εμπειρία (έτη)
1	Κουτσόχερο	DRC	Γ	32	Κοινωνική επιστήμονας	Ομάδα προστασίας	5
2	Ριτσώνα	ΔΟΜ	Γ	46	Ψυχολόγος	Ομάδα προστασίας	3,5
3	Θερμοπύλες	ΔΟΜ	Γ	35	Κοινωνική λειτουργός	Ομάδα προστασίας	3
4	Θήβα	Solidarity Now	Γ	26	Κοινωνική λειτουργός	Κοινωνική λειτουργός	2
5	Χίος ΚΥΤ	Υπατη Αρμοστεία	Γ	33	Δικηγόρος	Ομάδα προστασίας	3
6	Διαβατά	ASB	Γ	35	Δικηγόρος	Ομάδα προστασίας	5
7	Ελαιώνας	Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής και Ταυτοποίησης	Γ	39	Ψυχολόγος	Υπεύθυνη για ζητήματα έμφυλης βίας	6
8	Λέσβος Καρά Τεπέ	Γιατροί του Κόσμου	Γ	29	Κοινωνική λειτουργός	Κοινωνική λειτουργός	2,5
9	Κατσικιάς	ASB	Γ	31	Νευροψυχολόγος	Ομάδα προστασίας	5
10	Μαλακάσα	ΔΟΜ	A	30	Ψυχολόγος	Ομάδα προστασίας	2,5
11	Οινόφυτα	ΔΟΜ	Γ	31	Κοινωνική λειτουργός	Ομάδα προστασίας	7
12	Σχιστό	DRC	Γ	29	Ψυχολόγος	Ομάδα προστασίας	5
13	Καβάλα	ΔΟΜ	Γ	26	Ψυχολόγος	Ομάδα προστασίας	2,5
14	Δράμα	ΔΟΜ	Γ	29	Ψυχολόγος	Ομάδα προστασίας	5
15	Σέρρες	ΔΟΜ	A	32	Ψυχολόγος	Ομάδα προστασίας	3

16	Χίος ΚΥΤ	Γιατροί χωρίς Σύνορα	Γ	32	Μαία	Μαία	3
17	Χίος, Λέσβος, Σάμος	Praksis	Γ	39	Δικαστική Ψυχολόγος	Υπεύθυνη για ζητήματα έμφυλης βίας	17

Οι απόψεις των επαγγελματιών

Οι επαγγελματίες κλήθηκαν να απαντήσουν σε βασικές ερωτήσεις που αφορούσαν τις εκπαιδευτικές τους ανάγκες σε σχέση με την έμφυλη βία. Ειδικότερα, μέσα από τις συνεντεύξεις έγινε προσπάθεια να καταγραφούν οι απόψεις και εμπειρίες των επαγγελματιών αναφορικά με i) την εκπαίδευση που έχουν λάβει σε θέματα έμφυλης βίας, ii) τις δεξιότητες που κρίνουν αναγκαίες για την αναγνώριση, διαχείριση και πρόληψη της έμφυλης βίας, iii) τα διαθέσιμα εργαλεία που διαθέτουν για την αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης βίας καθώς και η αξιολόγηση αυτών των εργαλείων, iv) τις ενέργειες για βελτίωση των ικανοτήτων τους σε σχέση με την αναγνώριση, διαχείριση και πρόληψη περιστατικών έμφυλης βίας.

1. Εκπαίδευση σε θέματα έμφυλης βίας

Οι επιμορφώσεις για την έμφυλη βία που παρέχονται στους επαγγελματίες τόσο των ανοιχτών δομών όσο και του Προγράμματος ΕΣΤΙΑ, είναι ελάχιστες έως μηδαμινές με τους περισσότερους επαγγελματίες να αναζητούν με δική τους πρωτοβουλία επιμορφώσεις που υλοποιούνται από οργανισμούς, ΜΚΟ και σχετικούς φορείς για να μπορέσουν να καλύψουν τυχόν κενά (ειδικότερα αναφέρθηκαν εκπαιδευτικά προγράμματα των Διοτίμα, ΚΕΘΙ, ΔΟΜ και Ύπατης Αρμοστείας).

Πιο συγκεκριμένα, οι επαγγελματίες του Προγράμματος ΕΣΤΙΑ δήλωσαν ότι έχουν λάβει μόνο μία κύρια επιμόρφωση διάρκειας μίας ημέρας, κατά τη στιγμή της πρόσληψής του, η οποία όμως δεν εστιάζει αποκλειστικά στην έμφυλη βία, αλλά αφορά γενικά στον προσφυγικό πληθυσμό ενώ οι περισσότεροι επαγγελματίες των ανοικτών δομών φιλοξενίας έχουν λάβει έστω μία βασική εκπαίδευση σχετικά με τον ορισμό, τον εντοπισμό και τη διαχείριση της έμφυλης βία κατά τη διάρκεια της απασχόλησής τους στον τομέα του προσφυγικού, είτε νωρίτερα κατά την εργασία τους σε άλλες Οργανώσεις όπου απασχολούνταν με ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες. Ένα σημαντικό ζήτημα που αναφέρθηκε από τους επαγγελματίες είναι η διαφορά μεταξύ θεωρίας και πράξης, του θεωρητικού δηλαδή πλαισίου γνώσεων που περιλαμβάνουν οι περισσότερες εκπαιδεύσεις και της πραγματικότητας στο πεδίο, καθώς πολύ συχνά η θεωρία δεν είναι εφαρμόσιμη λόγω των πρακτικών δυσκολιών.

2. Απαραίτητες δεξιότητες για την αναγνώριση, διαχείριση και πρόληψη της έμφυλης βίας

Λόγω της απουσίας συστηματικής επιμόρφωσης και εργαλείων προσαρμοσμένων στα χαρακτηριστικά του πεδίου, οι δεξιότητες του προσωπικού για τον εντοπισμό, τη διαχείριση και την πρόληψη της έμφυλης βίας, είναι ελλιπείς. Οι επαγγελματίες και στα δυο διαφορετικά πλαίσια υποδοχής και στέγασης αναφέρουν ότι οι περισσότερες δεξιότητες έχουν αποκτηθεί στην πράξη μέσα από την ενασχόληση με πραγματικά περιστατικά.

Ειδικότερα οι επαγγελματίες στα διαμερίσματα ανέφεραν ότι έχει διαμορφωθεί σε όλους τους εταίρους ένα «modus operandi» για τον εντοπισμό και τη διαχείριση, που έχει προκύψει μέσα από τις προσωπικές γνώσεις του προσωπικού, τις καθημερινές πρακτικές, αλλά και την καθοδήγηση που λαμβάνει μέσω της απεύθυνσής (συνήθως με προσωπική πρωτοβουλία) σε άλλους φορείς (π.χ. ΚΕΘΙ). Επίσης αναφέρθηκε ότι πολύ βοηθητική είναι η στήριξη που λαμβάνεται από άτυπες ή συστηματικές συναντήσεις που υλοποιούνται σε συναδέλφους επαγγελματίες ή από ομάδες εποπτείας που αυθόρμητα συγκροτήθηκαν με τη βοήθεια των επαγγελματιών ψυχικής υγείας, όπου υπάρχουν. Οι επαγγελματίες των ανοιχτών δομών φιλοξενίας, ανέφεραν ότι κάποιες από τις βασικές δεξιότητες που είναι απαραίτητες είναι: καλή γνώση του αντικειμένου, ενσυναίσθηση, ικανότητα αναγνώρισης ενδείξεων βίας, διακριτικότητα, επικοινωνιακές δεξιότητες, αποδοχή του θύτη, βασικές γνώσεις ψυχολογίας, δυναμισμός, διπλωματικές δεξιότητες, εμπειρία, υπομονή, ψυχραιμία, διορατικότητα, δημιουργία κλίματος εμπιστοσύνης με τον / την ωφελούμενο/η, ανοχή στη ματαίωση που θα υποστεί ο ίδιος ο επαγγελματίας, δεξιότητες πολιτισμικής επάρκειας, συνεργασία, ομαδικότητα, εχεμύθεια. Αναφέρθηκε επίσης πως οι επαγγελματίες ενώ μπορεί να διαθέτουν πολλές από αυτές τις δεξιότητες καθώς νήσιο ενδιαφέρον και ενσυναίσθηση, απουσιάζει παρόλο αυτά η εμπειρία που απαιτείται για τον χειρισμό περίπλοκων υποθέσεων.

3. Διαθέσιμα εργαλεία/κατευθύνσεις για την αντιμετώπιση περιστατικών έμφυλης βίας και αξιολόγησή τους από τους επαγγελματίες

Σημαντικές ελλείψεις αναφέρθηκαν ότι υπάρχουν σε διαθέσιμα εργαλεία και πρωτόκολλα ενώ χαρακτηρίστηκαν αρκετά γενικά και ανεπαρκή με τους επαγγελματίες του προγράμματος ΕΣΤΙΑ να αναφέρουν ως κύρια πρόκληση την απόκλιση μεταξύ θεωρίας και πράξης ενώ με τους επαγγελματίες των ανοιχτών δομών φιλοξενίας να αναφέρουν την έλλειψη σαφών οδηγιών η οποία έχει ως αποτέλεσμα τον αυτοσχεδιασμό στην αντιμετώπιση και διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας. Όλοι οι επαγγελματίες ανέφεραν ότι τα βασικά

εργαλεία που τους παρέχονται είναι συνοπτικές έντυπες οδηγίες για τις διαδρομές των παραπομπών (Referral Pathways) καθώς και εσωτερικές διαδικασίες λειτουργίας και δράσης (Standard Operating Procedures) που συντάσσονται από τις οργανώσεις και περιλαμβάνουν οδηγίες σχετικά με τη διαχείριση περιστατικών έμφυλης βίας καθώς και άλλων περιστατικών. Οι επαγγελματίες των δομών ανοιχτής φιλοξενίας ανέφεραν ότι διαθέτουν επίσης χαρτογράφηση των υπηρεσιών ανά Δομή καθώς και εργαλεία αξιολόγησης και καταγραφής τέτοιων περιστατικών. Οι επαγγελματίες του προγράμματος ΕΣΤΙΑ ανέφεραν επίσης ότι η Ύπατη Αρμοστεία διαθέτει Τμήμα Protection, το οποίο έχει εποπτικό ρόλο και στο οποίο απευθύνονται οι εταίροι (μέσω ηλεκτρονικής αλληλογραφίας) όταν χρειάζονται καθοδήγηση για κάποια υπόθεση έμφυλης βίας. Όμως, το Τμήμα Protection, μπορεί να χρειαστεί κάποιες ημέρες να απαντήσει στα εκάστοτε αιτήματα και ως εκ τούτου είναι ανεπαρκές σε περιστατικά που χρήζουν έκτακτης διαχείρισης.

Για παράδειγμα, οι οδηγίες της Υ.Α. μπορεί να συστήνουν την παραπομπή σε ξενώνες, αλλά στην πράξη ενδέχεται να μην υπάρχουν ξενώνες, ή να μην υπάρχουν υπηρεσίες διερμηνείας σε αυτούς, ή να μην επιτρέπεται η άμεση φιλοξενία της επιζήσασας γιατί δεν έχουν προηγηθεί οι απαραίτητες εξετάσεις ή γιατί έχει ανήλικο γιο πάνω από 17 ετών. Επίσης, μπορεί να συστήνεται η απομάκρυνση της επιζήσασας από το διαμέρισμα που διαβιεί με το δράστη, αλλά να μην υπάρχει διαθέσιμο διαμέρισμα ή να μην υπάρχει σαφής οδηγία για το τι συμβαίνει με τα ανήλικα παιδιά σε αυτές τις περιπτώσεις.

«Πρέπει να υπάρχει σύνδεση μεταξύ θεωρίας και πράξης. Αν πάμε να εφαρμόσουμε τα εξιδανικευμένα έτσι όπως παρουσιάζονται στις εκπαιδεύσεις, δεν θα βγει άκρη»

Ως ιδιαίτερα χρήσιμη, αναφέρθηκε η ομάδα εργασίας που υλοποιεί η Υ.Α. σε μηνιαία βάση για επαγγελματίες με θέση focal point GBV όλων των οργανώσεων της χώρας. Λόγω του ότι συμμετέχουν επαγγελματίες που εργάζονται σε διαφορετικούς τύπους στέγασης: δομές φιλοξενίας, ξενώνες, η ανταλλαγή εμπειριών είναι πολύ χρήσιμη.

4. Ενέργειες για βελτίωση ικανοτήτων ως προς την αναγνώριση, διαχείριση και πρόληψη περιστατικών έμφυλης βίας

Οι επαγγελματίες υπογραμμίζουν ότι πρωτίστως απαιτούνται περισσότερες και πιο εξειδικευμένες επιμορφώσεις, με εμβάθυνση σε όλα τα στάδια αντιμετώπισης και καταπολέμησης της έμφυλης βίας (διαχείριση, εντοπισμός) και συσχετισμένες με τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες του προσφυγικού πληθυσμού. Τονίστηκε από όλους η

ανάγκη για βιωματική επιμόρφωση και συνεχή ενημέρωση ακόμη και για τους πιο έμπειρους επαγγελματίες. Εκτός από την εκπαίδευση σε ζητήματα αναγνώρισης, διαχείρισης και πρόληψης, αναφέρθηκε από όλους τους επαγγελματίες η σημασία της επιμόρφωσης σε πολιτισμικά ζητήματα καθώς και η συνολική ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών σε ζητήματα έμφυλης βίας όπου χρήσιμο θα ήταν να εμπλακούν πρόσφυγες και προσφύγισες. Είναι κρίσιμο οι επιμορφώσεις να απευθύνονται και σε εμπλεκόμενους εξωτερικούς φορείς δεδομένου ότι για τις περισσότερες υποθέσεις έμφυλης βίας απαιτείται η συνεργασία πολλών φορέων στο πεδίο. Έμφαση δόθηκε επίσης στη σημαντικότητα της συνεργασίας μεταξύ των φορέων που δρουν στο πεδίο για την πιο αποτελεσματική και ολιστική διαχείριση και αντιμετώπιση των περιστατικών καθώς και της επαφής με την κοινότητα για την έγκαιρη αναγνώριση των ενδείξεων βίας. Επίσης, οι επαγγελματίες ανέφεραν πως απαιτείται η παροχή εποπτείας για να αποτραπεί το εκτεταμένο πλέον φαινόμενο της επαγγελματικής εξουθένωσης των επαγγελματιών του πεδίου.

Αναφορικά με τα απαιτούμενα εργαλεία για την αναγνώριση, διαχείριση και πρόληψη περιστατικών έμφυλης βίας, σημειώθηκε πως θα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στα χαρακτηριστικά του πεδίου και να ανατροφοδοτούνται συνεχώς από τα νέα περιστατικά και εμπειρίες. Τα εργαλεία αυτά, θα μπορούσαν να προέρχονται από εξειδικευμένους επαγγελματίες ψυχικής υγείας για να ενισχύσουν τις επικοινωνιακές και συμβουλευτικές δεξιότητες του προσωπικού και να αποτρέψουν τον στιγματισμό του προσφυγικού πληθυσμού. Τέλος, είναι κρίσιμο να αναφερθεί ότι οι κάποιοι επαγγελματίες ανέφεραν πως είναι σημαντική η συγκεκριμενοποίηση των καθηκόντων και των ρόλων τους.

«Θεωρώ ότι σε κάποια ζητήματα εγώ προσωπικά είμαι προετοιμασμένη. Αλλά δεν θεωρώ ότι μπορώ να αντιμετωπίσω τα πάντα. Άλλη μια καλή δεξιότητα είναι η σωστή κρίση, να ξέρεις μέχρι πού φτάνουν τα όριά σου και τότε πρέπει να ζητήσεις βοήθεια. Γιατί είναι και κάποια πράγματα τα οποία ενδεχομένως να μην είμαστε προετοιμασμένοι να τα δούμε ή να τα λύσουμε. Πάντα η αρχή μας είναι ότι δεν δίνουμε ψεύτικες υποθέσεις, προσπαθούμε να δίνουμε τη σωστή πληροφορία για τη διαθέσιμη υπηρεσία που υπάρχει, για την επόμενη κίνηση, αλλά από το να πεις κάτι που δεν ισχύει, καλύτερα να ζητήσεις βοήθεια και συμβουλή και να δεις πώς το χειρίζεται σε μεταγενέστερη φάση.»

Συμπεράσματα και προτάσεις

- Εξειδικευμένες βιωματικές επιμορφώσεις, με εμβάθυνση σε όλα τα στάδια αντιμετώπισης και καταπολέμησης της έμφυλης βίας (διαχείριση, εντοπισμός και

πρόληψη) συσχετισμένες με τα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες του προσφυγικού πληθυσμού.

- Παροχή επιμόρφωσης σε πολιτισμικά ζητήματα με σκοπό την ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών σε ζητήματα έμφυλης βίας
- Δημιουργία δικτύου συνεργασίας μεταξύ των φορέων που δρουν στο πεδίο για την πιο αποτελεσματική και ολιστική διαχείριση και αντιμετώπιση των περιστατικών.
- Δημιουργία πρακτικών εργαλείων προσαρμοσμένων στα χαρακτηριστικά του πεδίου και συνεχώς ανατροφοδοτούμενα με βάση τα νέα περιστατικά και εμπειρίες.
- Βάσει των ευρημάτων που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις, οι εκπαιδεύσεις που θα πραγματοποιηθούν θα πρέπει να περιλαμβάνουν και να αναπτύξουν εξίσου όλα τα στάδια, δηλαδή, την αναγνώριση, τη διαχείριση και την πρόληψη περιστατικών έμφυλης βίας. Πιο συγκεκριμένα, στο στάδιο εντοπισμού και αναγνώρισης, συνιστάται να δοθεί έμφαση στις ενδείξεις και στα σημάδια που υποδεικνύουν άσκηση βίας, ώστε οι επαγγελματίες να αναπτύξουν την ικανότητα αναγνώρισης περιστατικών βίας αλλά και στο πλαίσιο που θα πρέπει να δημιουργηθεί προκειμένου να διεξαχθεί αποτελεσματικά η διαδικασία αναγνώρισης του περιστατικού. Επιπλέον, οι εκπαιδευτές θα αναφερθούν και στη στάση και στις αντιλήψεις των ίδιων των επαγγελματιών σχετικά με τη βία.

Στο σκέλος της διαχείρισης των περιστατικών που θα αποτελέσει και την πιο εκτενή θεματική στη διάρκεια των εκπαιδεύσεων, θα συμπεριληφθούν τα 7 βήματα που πρέπει να ακολουθούνται στο στάδιο της διαχείρισης των περιστατικών (introduction and engagement, assessment, case action planning, action planning implementation, case follow up, case closure) όπου θα δοθούν συγκεκριμένα παραδείγματα και οι ομάδες θα δουλέψουν case studies, στο πλαίσιο του βιωματικού χαρακτήρα της εκπαίδευσης. Επιπλέον, θα επισημανθεί το θεσμικό πλαίσιο (υποχρεώσεις και δυνατότητες), η δέσμευση για την τήρηση του απορρήτου αλλά και οι περιπτώσεις στις οποίες απαιτείται η άρση αυτού.

Στη θεματική της πρόληψης, θα τονισθεί η σημασία των συνθηκών υποδοχής και η λειτουργία των Αρχών ως παράγοντες που μπορούν να συμβάλλουν στην πρόληψη περιστατικών βίας. Οι εκπαιδευτές θα αναφερθούν στο ρόλο της ευαισθητοποίησης, ενημέρωσης και ενδυνάμωσης αλλά και στη σημαντικότητα της συμμετοχής της κοινότητας στις δράσεις πρόληψης.